הא דמעו הא דלא מעו. ה״ה דמלי למימר הא דטעו בשתות והא דטעו נפחות משתות" ולא אינטריך לומר יכולין למחות נרוחות בים: אבל שויה שליח מצי אמר ליה לתקוני שדרתיך בו'.

קו., ב) כתובות פה. לט: ב"מ

מח. בכורות מא. עירוביו עה: קה. כפורות שהו עירופין עה. [דוגמתו נדרים לו.] (פסחים פט תמורה כז), ג) כתובות לט:,

ד) [כתובות לט:] ב"מ נו. קח.

תמורה כז, ה) ב"מ נו: ב"ב ל. מנחות סט. עז, 1) [בב"מ וב"ב

ובמנחות איתא רבאן [וכ"ה כאן

בכת"י וברי"ף], ז) ב"ק נט:, מ' [ב"ק נא. עט.], ע) נדה

יד: סנהדרין כט. [חמורה כה. ב"ק נו.], י) חגיגה י: מעילה

כ. ע"ש נדרים נד. כתובות

לח:, כ) ובכח"י: דילפינון. לו. מנהדרין פד. (פסחים לג. סנהדרין פד. ובחים מה. חמורה ג. מעילה

יח:], מ) לעיל כד, וש"נ, ג) ב"מ

מד. (זבחים כג), **ס**) [בכת"י: למחשבה], **ע**) [ברש"י כתובות

לט: מבית אבי אמוז, כ) ווע"ם

נט. נובית חבי חמון, ש) דועים עוד בדף ג ע"בן, ל) [אולי נ"ל כשלשה, רש"שן, ק) [ע"א],

ל) [ויקרא כה, יד], ש) [ב"מ מן ע"ב], א [ברש"י שברי"ף מו ע"ב], א [ברש"י שברי"ף נוסף ד"ה במשחחת. במדה:],

לאן (ברש"י שברי"ף נוסף: ולא מחילן, ב) [ויקרא ה, טו], ג) [שם כב, טן, ד) [וע' היטב

בתוס' כתובות ק. ותוס' גיטין לד. ד"ה ב"ד], ס' [ד"ה רבא],

ו) ול"ל דגרסינן. ובדפו"ר

לגר"ו. ז) ובדפו"ו כתוב: והכי גרסיטן. במקום וה"ג], ח) ל"ל חסא, ט) [כתובות פי"א ה"ד],

י) [נדל"ל בפלג], ל) [וע' תוס' כתובות לח. בד"ה אלמנה

ועוד שם ק. ד"ה אמר ר"נן,

ל) [סנהדרון פג ע"ח, וע"ע רש"י מעילה כא ע"ח ד"ה החנוני מעל], מ) [ע"ש וגם

בתום׳ שם ד"ה נתנו], () [ב"ב

בה א מיי פייג מהלי מכירה הלייצ סמג לארון קע טושיע חויימ סי רכז סעי לו: בו ב מיי שם הליע ופייק מהלי שלוחין הלייצ סמג לארן שם טושיע שם סיי קפב לארן שם טושיע שם סיי קפב סעי' ג וסי׳ רכו סעיף ל [וסעי׳

בז ג מיי׳ פי״ג מהל׳ מכירה הלי"ב סמג שם טוש"ע שם סי רכו סער לח [וחלופי גרסאות יש כאן וגי הרמב"ם וש"ע אינו כגירסת רש"י אלא ים ע קינו בגי סעו לע י חלו בגירסת הרי"ף ז"ל ע"ש]: בח ד מיי שם הל"ח ופ"ח

מהלי שלוחין הל"ב סמג שם טוש"ע שם סעי כט: בט ה מיי פט"ו מהלי מכירה הל"ה ממג שם מוש"ע שם סיי רלב סעיי א: ל ו מיי׳ פי"ד מהל' מקי ממון הל"ה סמג עשין סט טוש"ע שם סרי חיח סערי ז: לא ז מיי שם הל"ו טוש"ע

שם סעי׳ ח: לב ח מיי׳ פ״ז מהל׳ מעילה הל"ב סמג עשין רי:

לג ט מיי שם הל"ח: לד י מיי פ"ג מהלי גדלה הלי"ח סמג שם טוש"ע שם סי׳ רצב סעי׳ ד: לה כ מיי׳ שם טוש״ע שם סעי׳ ה:

תורה אור השלם

ו. עַל כָּל דְבַר פָּשַע עַל שור על חמור על שה על שלמה על בְּל אֲבַדְה אֲשֶׁר יֹאמּת בִּי על בְּל אֲבַדְה אֲשֶׁר יֹאמָר בִּי הוא זָה עַר הְאֱלֹהִים יְבֹא דְּבַר שְׁנִיהֶם אֲשֶׁר יִרְשִׁיעֻן אָלְהִים יְשׁלָם שְׁנִים אַלַרִים יְשׁלָם שְׁנִים יָגַבָּב וְנָקְרֵב. 2. אָם לֹא יִמֶּצֵא הַגַּנָּב וְנָקְרֵב בַּעַל הַבָּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם בַּעַל הַבָּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שְׁלַח יְדוֹ בִּמְלָאכֶּת רֵעַהוּ: שמות כב ז

מוסף רש"י

תום' ר"י הזקן

שנויא ברוחות. צפוני מרוח דרומי שבא לחלק . הגדול אע״פ שרוח צפוני נחמן והביא זה הר"ם פרק עשירי בנחלות פרק [ה"ד]. כלקוחות. כדמפרש, ואין להם דין יורשין שאין לאחד לירש יותר מחברו אפילו פרוטה. נקנה מקח. דמחילה הוי. שויה שליח. שעשה האחד שליח. [לעוותי]. לקלקלני, אלא שתתקנני, שאין דרך בני אדם לעשות שליח לקלקלם, והמקח בטל. ואי אלמנה נזונת [כתובות ק, א] שליח כמאן אמר רבא א״ר נחמן שליח כדיינים, כלומר ואם טעה בשתות בטל מקח פחות משתות קנה ומחזיר אונאה. ואיכא למימר דפסקינן התם בגמ׳ שליח כאלמנה. ואית דמתרצי דהכא איירי במטלטלי דהואיל ואיכא ביטול מקח אם הוא הנה ביותר משתות כשקנה ביטול מקח איכא (אם הוא קנה ביותר משתות). ולא נהירא דא"כ אפילו חזרת אונאה נימא דלא יחזיר דהא

אין אונאה לקרקעות. ואסיקנא תמן הלכתא דשליח כאלמנה ואפילו בכל שהוא חוור המקח. ומסתברא דהני מילי

וא"ת הא אמרי׳ בפ׳ אלמנה ניזונת (כמובות דף ק. ושסף) שליח כמאן רבא אמר רב נחמן שליח כדיינין ג הא דמעו הא דלא מעו אי דלא מעו מאי משמע דפחות משתות המקח קיים יכולים למחות יכולים למחות ברוחות: "אמר רב נחמן אהאחין שחלקו פהרי הן כלקוחות פחות משתות נקנה מקח יתר על שתות במל מקח שתות קנה ומחזיר אונאה אמר רבא הא (6) דאמרן פחות משתות נקנה מקח לא אמרן אלא דלא שויה שליח יאבל שויה שליח אמר ילתקוני שדרתיך ולא לעוותי מיירי בשליח דשויה הלוקח יוהא (י דאמרן יתר משתות במל מקח לא אמרן אלא דלא אמר ניפליגן בשומא דבי דינא אבל אמר נפלוג בשומא דבי דינא מכרן קיים ידתנן שום הדיינים שפיחתו שתות או הותירו שתות מכרן במל רשב"ג אומר מכרן קיים יוהא דאמרן שתות קנה ומחזיר אונאה לא אמרן אלא במטלטלי אבל במקרקעי אין אונאה לקרקעות ובמקרקעי לא אמרן אלא דפלוג בעילויא אבל פלוג במשחתא לא כדרבה סדאמר סרבה הכל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה נמי חוזר והא "דתנן יהשולח את הבעירה ביד חרש שומה וקמן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ישילח ביד פיקח פיקח חייב ואמאי נימא שלוחו של אדם כמותו שאני התם יידאין שליח לדבר עבירהי דאמרינן דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעים ω והדתניא שלא עשה שליחותו שליח מעל עשה שליחותו בעל הבית מעל כי עשה שליחותו דבעל הבית בעל הבית מיהא מעל אמאי נימא אין שליח לדבר עבירה שאני מעילה דילפאס חמא חמא ימתרומה מה תרומה משוי שליח אף מעילה משוי שליח ונילף מינה משום דהוי מעילה ושליחות יד שני כתובים הבאים כאחד ∞וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין מעילה הא דאמרן שליחות יד מאי היא ירתניא יעל כל דבר פשע בש"א לחייב על המחשבה כמעשה ובה"א 'אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר אם לא שלח ידו וגו'

כדיינים ורבא גופיה קאמר הכא דאי שוייה שליח מלי א"ל לתקוני שדרתיך כו' משמע דהמקח בטל אף בפחות משתות ואומר רשב"ם דהתם רבא משום דרב נחמן קאמר וליה לא ס"ל והכא משמיה דנפשיה" ור״ת מפרשה דהתם מיירי בשליח הדיינין דאלמוהו רבנן להיות כמותם בעלמו אי נמי י"ל דנהי דקאמר התם שליח כדיינין והמקח קיים האונאה מיהא לריך להחזירו והכא נמי ה״ק לתקוני שדרתיך כו' ולריך להחזיר האונאהי ולא כשאר אדם דפחות משתות הויא מחילה: ה"ג בקונמרם הא דאמרן יתר משתות במל מקח לא אמרן אלא דלא אמר נפלוג בשומא דבי דינא אבל אמר נפלוג בשומא דבי דינא לא. כלומר המקח קיים ולפי גירסא זו מייתי ראיה מרשב"ג דאמר מכרן קיים ולא ס"ל לרבא הא דאמר רב נחמן לעיל דהלכה כחכמים והא דאמרן שתות קנה ומחזיר אונאה לא אמרן אלא במטלטלים דהא כתוב בהן אונאה או קנה מיד עמיתך אל תונו דבר הנקנה מיד ליד עכ"ל וקשה לר"ת חדה מדנקט גבי שתות חין אונהה לקרקעות משמע דביתר משתות יש להן אונאהט ובפרק המקבל (ב"מ דף קח.) מסיק רב נחמן זבין שוה מחה במאתן אין להם אונאה ועוד קשה דפירש דרבא לא ס"ל כר"נ ודוחק הוא דהא רב נחמן רבו היה וע"ק דלפי׳ הקונטרס גרס מעיקרא יתר משתות במילתיה ומייתי ראיה ממשנה דשום הדיינין שפחתו שתות או

הותירו שתות כו' ואמאי מייתי ראיה מינה הא משנה זו לא מיירי כלל ביתר משתות מה יהא דינן' וא"כ לא הוי דומה בדומה לכך נראה לר"ת י דגרם איפכא וכן גרם ר״ח יוה״ג הא דאמר שתוח קנה ומחזיר אונאה לא אמרן אלא דלא אמר נפלוג בשומא דבי דינא אבל אמר נפלוג בשומא דבי דינא לא והוי המקח בטל והשתא מייתי ראיה מחכמים והא דאמר יתר משתות בטל המקח לא חמרן אלא במטלטלי אבל במקרקעיב כו׳ והשתא ניחא שפיר זבין שוה מאה במאתן מיהו קשה דמשמע הכא לפי׳ רבינו תם דבקרקעות לא שייך ביטול מקח אליבא דרב נחמן ובפרק הזהב (ב"מ דף מ.) אמר ר"ג הדר אמר רב 🕫 חסדא אונאה

אין להם ביטול מקח יש להם וי"ל דביטול מקח דהתם היילו מפלגא וה"יג איתא בירושלמיש עד פלג יש להם אולאה אבל בציר מפלג לא הוי ביטול מקח וההוא דובן מאה במאחן אי פלג דוקא לא הוי זבין מאה במאחן דוקאר אלא פחוח ממאחן פורחא^ה ואי מאחן דוקא הא דקחני עד פלג לאו דוקא אלא ר"ל יותר מפלג פורחא אבל "מפלג המקח קיים": אמאי שעל גישא אין שליח לדבר עבירה. תימה הא ע"כ מיירי בשוגג דאי במזיד ליכא מעילה דאין מעילה במזיד א"כ יש שליח לדבר עבירה דלא שייך למימר דברי הרב ודברי חלמיד דברי מי שומעים כיון שהוא שוגג דהכי נמי משמע בפ׳ מרובה (ב״ק דף עט. מ׳) דקאמר הרי שגנב טלה מן העדר ואמר (0) לכהן טול טלה זה שהוא שלי או נחנו לכהן לבכורות בנו והראה לו בטלה של חבירו ומסיק דמיד שהוליאו הכהן מרשות בעלים נתחייב הגנב במשיכת הכהן והקשה ר"י התם אמאי חייב הגנב נימא אין שליח לדבר עבירה ותירן כיון שאין הכהן יודע שהוא בא מגניבה לא שייך למימר דברי מי שומעין ואומר ר"י דהכא מיירי אפי׳ דמכר השליח האמר דמעל בעל הביתי והשתא פריך אמאי מעל נימא אין שליח לדבר עבירה דדברי הרב ודברי החלמיד דברי מי שומעין ואע"ג דנוכר השליח מעל בעל הבית כדמוכח במעילה (דף כא.) דתני נזכר בעל הבית ולא נזכר שליח השליח מעל נזכרו שניהם חנוני מעל והטעם לפי דמעילה אינו אלא בשוגג כדפרישית לפיכך מעל אותו שלא נזכר ואותו שנזכר מזיד הוא מ״מ דוקא אם נזכרו שניהם הא אם נזכר השליח לבד בעל הבית מעליי:

התקור המסובה א הוג בלקם היכא דותנגה לוקת העלקת ביותר משוויו, אבל אם קנה בשוויו ולא לקח ביותר אין המקח חוזר אלא נסתלק המוכר והדין עם השליח לשלם, דאמרינן פרק גט פשוט ןב״ב קסט, בן ההיא אתתא דיהבא זוזי לההוא גברא למזבן ארעא אזל זבנה שלא באחריות אתא לקמיה דרב יך על כשוט (ב. ב קטט, ב) והוא אומנה הוה או היה האוה אל הביה למובן איים אחריבה היא באה האוה. נתמן א״ל לתקוני שדרתיך ולא לנוותי איל רב נתמן את זבנא מיניה שלא באחריות והדר זבין לה ניהליה באחריות. ואימט מאן דמוקים שלא ידע המוכר שהוא קונה לאחר, אבל אם ידע המוכר שהוא קונה לאחר בטל מקח כמ״ש פרק גט פשוט.

הא דטעו. הא דפיחת שתות או הותיר: ברוחות. מי שנפל לו חלק בדרום אומר נוח לי חלק בלפון שהיתה לו שם שדה סמוכה לה שנפלה לו ש מאמו: הרי הן ללקוחות כו'. כך דינן של לקוחות קלוב בפרק הוהב (ב"מ דף מט:ם): ה"ג והא דאמרן יתר על שתוח בטל

מקח לא אמרן אלא דלא אמר נפלוג בשומה דבי דינה. הה דהמר יתר על שתות בטלה חלוקה לגמרי לא אמרן אלא שלא התנו מתחילה להיות שומת הנכסים 0 בשלשה שהן ב"ד אבל קבלו עליהם להיות חלוקתם כדין שום הדיינין אפי׳ יותר על שתות מכרן קיים דקי"ל כרשב"ג דאמר מכרן קיים במסכת כתובות פרק אלמנה ניזונית (ד׳ נט:) ולא ס"ל לרבא הא דאמר רב נחמן לעילף הלכה כדברי חכמים: והא דחמרן שתות לריך להחזיר חונחה לח אמרו אלא במטלטלי. דאונאה כתיבה בהן או קנה מיד עמיתך אל תונוי דבר הנקנה מיד לידש: בעילויה. שלה חלקום בחבל ליטול כל אחד ברעה וביפה אלא העלום בדמים ונטל זה ברעה כפי דמים וזה ביפה כפי דמים:ס) **חוור.** שאין זה כשאר אונאות דקי"ל בהזהב (ב"מ דף מט:) פחות משתות מחיל אינש דהתם אין כל אדם יכול ללמלם הדמים אבל טועה במדה טעות הוא ואדעתא דהכי לא עבידא: נימא שלוחו של חדם כמותו. יתחייב שולחו ולה השליח: אין שלית. חשוב שליח לדבר עבירה שיתחייב שולחו אלא הרי הוא כעושה מאיליו: שליח שלא עשה שליחוחו. גבי הקדש קחי שהיו אללו מעות הקדש וטעה כסבור שהן של חולין ומסרו לשליח ליקח בהן חלוק וקנה בהן טלית שליח מעל ולח השולחו שבדבר זה אינו שלוחו: אבל אם עשה שליחותו בעל הבית מעל. ומביא קרבן מעילה: חטא חטא היא לרוב דברים מתרומה. למודה מתרומה במסכת מעילה (דף יח:) כתיב הכא ט וחטאה בשגגה מקדשי ה' וכתיב בתרומה באוכלה בשוגג מ ולא ישאו עליו חטא: משוי שלית. להרמתה: ונילף מינה. לכל דבר עבירה דים שליח: שליחות יד. בפקדון: על כל דבר פשע. בתר אם לא שלח ידו כתיב: לחייב על המחשבה (ד). או על הדיבור שאם אמר או חשב לשלוח יד בפקדון הרי ואילך הוא ברשותו מאותה שעה להתחייב בכל אונסין שיעלו בו אפילו הוי שומר חנם שלא היה חייב עד עכשיו אלא בפשיעה: אין

גליון הש"ם

גם' חרי חן כלקוחות. עיין גטין דף מח ע"א חד"ה אי לאו דאר"י:

הגהות הב"ח

(ת) גם' אמר רבא הא דאמרת: (ב) שם והא דאמרת ימר: (ג) שם והדתנו שליח שלא. נ״ב משנה היא במעילה: (ד) רש"י ד״ה לחייב במעילה: על המחשבה. נ"ב ובב"מ סוף על המושפה. ל כ וכב מ טוף דף מג פרש"י דוקא אמר ועיין שם בתוס': (ה) תום' ד"ה אמאי וכו' מן העדר ואמר לבעל חובו טול טלה זה:

מוסת תוספות

א. יכולים למחות. מוס׳ ... בנים למוחות. מוסי לתוכות ק, ב. אלא רבותא נקט דאפילו ברוחות יכולין למחות. שת. דחדא מייויהו בקונטרס שליח סתם משמע דאפילו שליח רעלמא חום׳ ראפידו פידיו בעיבוא. מוט כתובות ק. וע"ש שהעמידו הקושיא בדוקא על פי" הקונטרס. ד. סברא דנפשיה מוס' הרח"ש. ה. ואמתניתין קיימינן דתנן בב״ד ועלה קאמרינן שליח ב״ד כמאן ואמר ר"נ ששלוחם כמותם. ריטב"ל. ו. ובדיינים גופייהו משתות. תוק' הרא"ש. דאין כח ב״ד יפה כלל טפי מבשליח דעלמא. תוס׳ כתונות ק. ז. ואפילו טעה בכל שהוא. רשב"ל. ח. המשלח עצמו. לחלק בין מקרקעי למטלטלי דאפי' במקרקעי יש אונאה

. לא קאמר רשב״ג מכרן קיים אלא בשתות אבל ביתר משתות לא קאמר. עס. כ. פ׳ אין אונאה כלל ואפילו ביותר משתות המקח קיים ואין לו להחזיר אונאה. מענ"0. ל. דבמאתים הוי ביטול מקח. מוס' למונות 20. ח. מעט פחות ממאתן זבן א"נ שוה מאה ומעט יותר. מוס' הלח"ס, ו. דיודע התלמוד דאפי׳ דנזכר השליח דהוי מויד דמחייבין ליה לבעה"ב כשעשה שליח שליחותו. שס. ס. דמשמע דוקא נזכרו שניהם הוא דאיכא מעילה גבי חנוני אבל נזכר שליח ולא נזכר בעה"ב לא מעל חנוני דיצא לחולין

לי. שנתחייב באונסין בשליחות יד

אלא בזמן ששלח בה יד הוא עלמו:

ניליף

בשומא דבי דינא. כדין שומת ב"ד דשתות בטל מקח. בעלויא. שזה נטל הקרקע וזה נטל קרקע אחר ועלו אותם בדמים וטעו בבי דינא. כדין שומת ב"ד דשתות בטל מקח. בעלויא. שזה נטל הקרקע וזה נטל קרקע אחר ועלו אותם ברמים וטעו באותם דמים. במשחתא. שחלקו במדה וטעו במדידה. חרור. אית דמפרשי חרור האונאה ולא הוי בטול מקח, ואית דמפרשי חרור המקח כמו שביארנו בפרק המוכר את הספינה 0. שליח. גבי הקדש הוא שאם נתן מעות לשליח להוציאן וכסבור חולין הם אם עשה השליח מה שאמר לו בעל הבית [בעל הבית] מעל, ואם שנה שליח מעל. חטא. במעילה כתיב [ויקרא ה, טו] וחטאה בשגגה, ובתרומה כתיב [ויקרא כב, ט] ולא ישאו עליו חטא. מנין. שחייב הנפקד באונסין.

אמרו ב"ש לב"ה והלא נאמר על כל דבר פשע

אמרו להם ב"ה לב"ש והלא נאמר יאם לא

שלח ידו במלאכת רעהו אמרו ב"ש לב"ה

א"כ על כל דבר פשע למה לי שיכול אין לי

אלא הוא יאמר לעבדו ולשלוחו מנין ת"ל

על כל דבר פשע הניחא לב"ה אלא לב"ש

דמוקמי ליה להאי קרא יבמחשבה כמעשה